

Косова Т.Д.

*д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Національний авіаційний університет*

Kosova Tetiana

National Aviation University

Камнева Є.О.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»,
Національний авіаційний університет*

Kamneva Yelyzaveta

National Aviation University

Хандошко Д.Р.

*здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»,
Національний авіаційний університет*

Khandoshko Dmytro

National Aviation University

ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

ACCOUNTING, ANALYSIS AND CONTROL OF INTANGIBLE ASSETS IN THE SYSTEM OF FINANCIAL INNOVATIVE POLICY OF THE ENTERPRISE

У статті показано, що облік, аналіз та контроль нематеріальних активів у системі фінансової інноваційної політики підприємства ґрунтується на міжнародних і національних стандартах. Їх порівняльна оцінка дозволила виявити схожі і відмінні риси, а також напрями удосконалення вітчизняної обліково-контрольної системи щодо нематеріальних активів, а саме: уніфікація правил бухгалтерського та податкового обліку; розширення спектру елементів нематеріальних активів, включення гудвілу до їх складу, використання методів їх юридичної ідентифікації для відображення в бухгалтерському обліку; удосконалення класифікації нематеріальних активів; вирішення проблеми нарахування амортизації нематеріальних активів з невизначеним строком корисного використання. Обґрунтовано етапи аудиту операцій з нематеріальними активами, а також зміст аналітичних процедур в аудиті. Запропоновано, щоби фінансова інноваційна політика, як наріжний камінь стратегії підприємства, має бути інтегрована з обліковою політикою і результатами аудитів в частині нематеріальних активів.

Ключові слова: облік, аналіз, контроль, нематеріальні активи, система, фінансова, інноваційна, політика, підприємство.

Постановка проблеми. Інноваційність є незмінним супутником розвитку людства. Інноватику підприємств за принципом дії можна поділити на технічну, соціальну, фінансову, а за термінами впровадження – на поступову та стрибкоподібну [1, с. 22]. В умовах суперечностей глобалізованої світової еко-

номіки, економічних криз та військово-політичних конфліктів Україна має відсталу у техніко-технологічному аспекті, імпорто-орієнтовану, зруйновану воєнними діями економіку. Реалізація експортного потенціалу, зокрема щодо аграрного сектору, стримується обмеженням логістичних можливостей, а саме блокуванням портів РФ.

Ключовим завданням як воєнної, так і цивільної економіки України є перехід на інноваційно-інвестиційний шлях розвитку, переоснащення техніки, операційних та інвестиційних процесів на основі високих технологічних укладів. Склад і структуру активів підприємства можна вважати інноваційним паспортом підприємства. Зокрема, питому вагу нематеріальних активів можна вважати індикатором ступеня інноваційності підприємства, оскільки до складу нематеріальних активів за Міжнародними стандартами входить програмне забезпечення, патенти, авторські права, списки клієнтів, права на обслуговування, ліцензії, імпортні квоти, франшизи, ділові зв'язки, маркетингові права. Перелік нематеріальних активів за національними обліковими стандартами є вужчим, зокрема не містить маркетингових прав, списків клієнтів, торгові марки тощо. Отже, в умовах переходу суб'єктів господарювання на Міжнародні стандарти фінансової звітності та провадження концепції фінансової інноватики тема статті є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обліково-аналітичні і контрольні аспекти нематеріальних

активів у системі розробки і реалізації фінансової інноваційної політики підприємства знаходяться у центрі уваги багатьох учених. Великий Ю. В., Ляховець О. О. провели порівняльний аналіз стандартів обліку нематеріальних активів в Україні та зарубіжних країнах [2]. Апарова О. В. доповнила його оглядом світового досвіду здійснення фінансово-бюджетної політики інноваційного розвитку [3, с. 128], яка ґрунтується на лідерстві держави і трьох пріоритетах: наука, освіта, наукомістке виробництво. Манойленко О. В., Строковим Є. М. запропоновано методичний підхід до фінансової оцінки реалізації цілей інноваційної політики підприємства [4, с. 142], який збалансовує взаємовідносини сторін в системі управління суб'єктом господарювання у зв'язку з обраними пріоритетними ключовими компетенціями у трикутнику модернізація устаткування-оновлення продукції-підвищення ефективності управління. Управління нематеріальними активами є підсистемою досягнення стратегічних цілей підприємства і фінансової політики, зокрема. Поліщук І. Р., Опанасюк Н. П. надано оцінку облікового забезпечення статистичного аналізу оновлення нематеріальних активів відповідно до маркетингової стратегії [5, с. 322]. Розроблений авторами алгоритм дозволяє обґрунтувати вибір конкретного методу нарахування амортизації залежно від швидкості морального старіння нематеріального активу, можливості визначення економічних вигід від його використання, наявності невідомого зобов'язання щодо його придбання та визначення ліквідаційної вартості за даними активного ринку, а також сформулювати оптимальну амортизаційну політику. Половинчак Л. А. проведено порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку нематеріальних активів [6, с. 141].

Гавриловський О. С., Сташенко Ю. В. [7], Орехова А. І., Кубрак К. В. [8] Гамова О. В., Козачок І. А., Данько Е. С. [9] справедливо акцентує увагу на тому, що розширення сфери використання нематеріальних активів, недосконалість національних стандартів та класифікації об'єктів, недостатня розробка методики оцінки, зумовлює потребу в удосконаленні їх обліку та аудиту.

Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати, що потребують подальшого дослідження нематеріальні активи підприємства як облікова і фінансова категорія в системі фінансової інноваційної політики.

Формулювання цілей статті. Мета статті – удосконалення організації і методики обліку, аналізу та контролю нематеріальних активів у системі фінансової інноваційної політики підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні моделі обліку нематеріальних активів реалізуються у рамках американської системи бухгалтерського обліку *GAAP (Generally Accepted Accounting Principles)*, Міжнародних стандартів бухгалтерського

обліку *IAS (International Accounting Standards)*, Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Їх порівняльну оцінку наведено у табл. 1.

В Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 38 під нематеріальними активами розуміється певний негрошовий актив в нематеріальній формі. Строк корисного використання нематеріальних активів обмежено 20 роками. З метою нарахування амортизації нематеріальні активи поділяються на ті, що мають строк корисного використання: а) невизначений, б) визначений.

Відповідно до українського стандарту НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Даний стандарт не поширюється на гудвіл, нематеріальні активи, витрати на придбання яких визнаються роаялті. Відповідно до НП(С)БО 8 не визнаються нематеріальним активом: витрати на дослідження; витрати на підготовку і перепідготовку кадрів; витрати на рекламу та просування продукції на ринку; витрати на створення, реорганізацію та переміщення підприємств/установ або їх частини; витрати на підвищення ділової репутації підприємства/установи, вартість видань і витрати на створення торгових марок.

Відповідно до НП(С)БО 8 нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання (ті, щодо яких підприємством у внутрішньому регламенті не визначено обмеження строку, протягом якого очікується збільшення грошових коштів чи їх еквівалентів від їх використання) амортизації не підлягають. Така неконкретність викликає багато питань у бухгалтерській практиці і призводить до неоднозначного трактування стандартів обліку [12].

В Україні інституціональною особливістю є паралельне ведення бухгалтерського і податкового обліку. Пункт 138.3.4 визначає строки нарахування амортизації нематеріальних активів для шістьох груп. Для груп 1, 2, 3, 6, які пов'язані з правами користування природними ресурсами, майном, правами на комерційні позначення, іншими нематеріальними активами, він установлюється відповідно до правовстановлюючого документа. Для інших груп визначається мінімальний термін використання нематеріальних активів: для групи 4 (права на об'єкти промислової власності) – 5 років, для групи 5 (авторське право та суміжні з ним права) – 2 роки. Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років [13].

На відміну від *GAAP* і МСБО 38 «Нематеріальні активи», НП(С)БО 8 передбачає ширший перелік методів для нарахування амортизації нематеріальних активів – п'ять із пріоритетом прямолінійного. На відміну від основних засобів, для їх списання не

Порівняльна оцінка нематеріальних активів як об'єктів обліку в рамках GAAP i IAS

Показник	GAAP	МСБО 38 «Нематеріальні активи»	НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»
Склад	патентні права, авторські права, гудвіл, організаційні витрати і витрати на відкриття бізнесу	комп'ютерне програмне забезпечення, патенти, авторські права, кінофільми, переліки клієнтів, права на іпотечне обслуговування, ліцензії на риболовлю, квоти на імпорт, франшизи, взаємовідносини з клієнтами чи постачальниками, лояльність клієнтів, частка ринку та маркетингові права.	права користування природними ресурсами, права користування майном, права на комерційні призначення, права на об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права, інші нематеріальні активи.
Характеристики	відсутність фізичного прояву; наявність майбутніх економічних переваг, вартість яких важко визначити; складність визначення часу їх корисного використання; використання переважно в операційній, а не в інвестиційній діяльності підприємства.	– є ймовірність того, що майбутні економічні вигоди, які відносяться до активу, надходять до суб'єкта господарювання; – собівартість активу можна достовірно оцінити.	- щодо придбаного або отриманого нематеріального активу – існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена. - щодо нематеріального активу, отриманого в результаті розробки, підприємство має: намір, технічну можливість та ресурси для доведення нематеріального активу до стану, у якому він придатний для реалізації або використання; можливість отримання майбутніх економічних вигод від реалізації або використання нематеріального активу; інформацію для достовірного визначення витрат, пов'язаних з розробкою нематеріального активу.
Метод нарахування амортизації	лінійний (кумулятивний, як виняток)	до 20 років – лінійний, після – щорічна перевірка на знецінення	прямолінійний (пріоритет); зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.

Джерело: побудовано за даними [10; 11]

потрібно очікувати їх повного фізичного зносу або продажу. Переважно списання здійснюється при досягненні нульової вартості, за винятком випадків, коли існує невідоме зобов'язання іншої особи щодо придбання цього об'єкту наприкінці строку його корисного використання та коли ліквідаційна вартість може бути визначена на підставі інформації існуючого активного ринку і очікується, що такий ринок існуватиме наприкінці строку корисного використання цього об'єкта.

Суб'єкти господарювання мають обґрунтувати вибір методу нарахування амортизації нематеріальних активів в Положенні про облікову політику. Для їх відображення в обліку використовують субрахунки рахунку 12 «Нематеріальні активи» (активний), нарахування амортизації відображається за контрактивним рахунком 133 – Накопичена амортизація нематеріальних активів. Аналітичний облік зносу (накопиченої амортизації) ведеться за видами нематеріальних активів. Нарухування амортизації здійснюється за кредитом рахунку 133 у кореспонденції з дебетом рахунків витрат: 23 – «Виробництво», 91 – «Загальновиробничі витрати», 92 – «Адміністративні витрати», 93 – «Витрати на збут», 94 – «Інші витрати операційної діяльності». Якщо облік ведеться з використанням рахунків 8 класу, то для здійснення витрат за елементами операційних витрат використо-

вується рахунок 83 – «Амортизація». Для удосконалення балансового синтетичного бухгалтерського обліку пропонується використовувати субрахунок 686 «Розрахунки з придбання необоротних активів», до якого рекомендується відкрити аналітичний облік 686/3 «Розрахунки з придбання нематеріальних активів».

За забалансовим рахунком 09 «Амортизаційні відрахування» ведеться облік нарахування та використання амортизаційних відрахувань. Для обліку амортизації нематеріальних активів доцільно відкрити аналітичний рахунок, за дебетом якого відображатиметься нарахування амортизації нематеріальних активів, за кредитом – сума використаної амортизації на придбання, створення нематеріальних активів, на погашення отриманих на їх придбання і створення позик тощо. Дані позабалансового обліку надають важливу інформацію, яка дозволяє визначати стратегії підприємства щодо відтворення нематеріальних активів: часткове оновлення, просте відтворення, розширене відтворення. Для удосконалення контрольно-аналітичної роботи на підприємстві пропонується використовувати Звіт про своєчасність та повноту оновлення нематеріальних активів, який дозволяє розмежувати зміну їх вартості за рахунок переоцінок та безпосередньо їх оновлення.

Акцентуємо увагу на відмінностях в концептуальних засадах обліку нематеріальних активів відповідно до МСБО 38 і Н(П)СБО 8, дія останнього не поширюється на гудвіл, не наводяться критерії його розмежування з нематеріальними активами. Натомість у МСБО 38 є розділ «Внутрішньо генерований гудвіл». Відповідно до п. 49 внутрішньо генерований гудвіл не визнається як актив, оскільки він не є ідентифікованим ресурсом (тобто не є відокремлюваним і не походить від договірних або інших юридичних прав), який контролюється суб'єктом господарювання і який можна достовірно оцінити за собівартістю.

У міжнародній практиці в нематеріальних активах виділяють гудвіл (ділову репутацію) як різницю між ціною, заплаченою за підприємство, придбане на аукціоні або за конкурсом, і оцінкою вартості його майна. Згідно з МСФЗ 3 «Об'єднання бізнесу» [14] гудвіл це актив, який втілює у собі майбутні економічні вигоди, що виникають від інших активів, придбаних в об'єднанні бізнесу, які неможливо індивідуально ідентифікувати та окремо визнати. Гудвіл (вартість ділової репутації) – нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо. Вартість гудвілу не підлягає амортизації і не враховується під час визначення витрат платника податку, щодо активів якого виник такий гудвіл.

Відповідно до Н(П)СБО 19 «Об'єднання підприємств» [15] гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання. Тобто, у визначенні гудвіла відсутня вказівка на його нематеріальний характер, а стандарт не містить чітких вимог до його ідентифікації. У зарубіжній практиці існують різні методи обліку та оцінки гудвілу: метод капіталізації, тобто відображення в складі активів без амортизації; метод капіталізації з подальшою періодичною амортизацією; негайне списання за рахунок власного капіталу.

Таким чином, питання обліку нематеріальних активів ускладнюються відсутністю адекватної класифікації об'єктів інтелектуальної власності, активного ринку для формування їхньої ринкової вартості, матеріальної форми та втілення права на ресурси; єдиної методики визначення реальної вартості нематеріальних активів та розрахунку їх амортизаційних відрахувань у разі неможливості визначення строку корисного використання.

Для удосконалення класифікації нематеріальних активів пропонується такі ознаки [16, с. 205]: зміст прав: користування природними ресурсами, майном, правами на комерційні позначення, об'єкти промис-

лової власності, авторське право та суміжні з ним права, інші нематеріальні активи; термін корисного використання об'єкта: визначений, невизначений; характер володіння: пряме, опосередковане; джерело виникнення: створені на підприємстві (науковий результат, винахідницька робота, проектно-конструкторська робота); придбані ззовні; внесені в статутний фонд; можливість індивідуальної оцінки: самостійний об'єкт із визначеним набором параметрів, частина самостійного об'єкта; ступінь ідентифікації: ідентифіковані; неідентифіковані; ступінь відчуження: повна, часткова; тривалість використання: поточні, довгострокові; ступінь використання: функціонуючі, не функціонуючі; відображення в балансі: відображені, не відображені; сфера застосування: внутрішня, для оренди, для продажу; ступінь участі в операційній діяльності: пряма, непряма; обсяг витрат: великі, середні, мінімальні; ступінь правового захисту: захищені відповідними документами (правами, ліцензіями, патентами), незахищені; вплив на вартість підприємства: пряма, опосередкована.

Вдосконалення організації і методики аудиту нематеріальних активів пов'язуємо зі зниженням аудиторського ризику. Основними об'єктами аудиту є: авторські, ліцензійні та патентні права, програмне забезпечення тощо. Відповідно до діючого законодавства підприємство має використовувати тільки ліцензійне програмне забезпечення, користування піратськими копіями є значним правопорушенням. Інструментарієм аудиту є: порівняння ліцензійних номерів нематеріальних активів у бухгалтерському обліку й на фактично використовуваних програмах; використання спеціального програмного забезпечення для сканування ліцензійних номерів програмного забезпечення на певному комп'ютері та їх порівняння з обліковими записами; дослідження юридичної форми документів, що засвідчують права використання ресурсів; використання аналітичних процедур для формування професійного судження аудитора. У програмі аналізу нематеріальних активів має бути відображена інформація про мету і завдання, об'єкти аналізу, джерела інформації і період аналізу, систему аналітичних показників, методи дослідження (порівняння; виявлення трендів та екстраполяція; факторний аналіз та виявлення резервів).

У процесі проведення зовнішнього аудиту аудитор має використовуватися результати внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту зокрема. Служби внутрішнього аудиту створюються на середніх і великих за розміром суб'єктах господарювання і є невід'ємною складовою корпоративного управління, покликаною підвищувати ефективність операційної, фінансової, інвестиційної діяльності, забезпечувати достовірність фінансової звітності та дотримання відповідних нормативно-правових актів. Внутрішній аудит нематеріальних активів відіграє важливу роль в оцінці дієвості систем внутрішнього контролю в корпоративі.

Основними етапами аудиторської перевірки є [17, с. 79]: перевірка відповідності положень облікової політики підприємства щодо нематеріальних активів відповідно до норм чинного законодавства; виявлення та ідентифікація нематеріальних активів за первинними документами; перевірка наявності документів, що підтверджують статус нематеріальності активу, їх надходження, руху та вибуття; перевірка документів, що формують вартість об'єкта; перевірка правильності нарахування амортизації на нематеріальні активи та рівня їх зносу; перевірка ефективності проведеної переоцінки нематеріальних активів; перевірка облікових регістрів із метою виявлення нетипових операцій з нематеріальними активами і фактів порушення законодавства; перевірка достовірності відображення нематеріальних активів у фінансовій звітності шляхом зіставлення її статей із показниками аналітичного і синтетичного обліку; аналіз ефективності використання нематеріальних активів; формування аудиторського звіту, обґрунтування думки аудитора, розробка рекомендацій із виправлення виявлених помилок з метою вдосконалення обліку нематеріальних активів на підприємстві. Аудитор має дотримуватись методики проведення аудиту нематеріальних активів, яка впливає на якість аудиту і надання аудиторських послуг. Сама специфіка об'єкту аудиту – нематеріальних активів – потребує комп'ютеризації аудиторських перевірок на підприємстві, створення автоматизованих систем аудиту на основі використання новітніх аналітичних інструментів облікової 'інформації та побудови баз даних [18, с. 207].

Висновки з проведеного дослідження.

1. Облік, аналіз та контроль нематеріальних активів у системі фінансової інноваційної політики підприємства ґрунтується на міжнародних і національних стандартах. Їх порівняльна оцінка дозволила виявити схожі і відмінні риси, а також напрями удосконалення вітчизняної обліково-контрольної системи щодо нематеріальних активів. Спільні риси МСБО 38 і НП(С)БО 8 визначаються такими положеннями: схожа дефініція нематеріальних активів і побудова облікового стандарту як документа в частині складу нематеріальних активів, їх характеристик, інструментів ідентифікації і визнання, методів нарахування амортизації; зарахування нематеріальних активів на баланс підприємства за первісною вартістю.

2. Відмінності між МСБО 38 і НП(С)БО 8 зводяться до такого: різний склад нематеріальних активів, у т.ч. у частині гудвілу, який в українських умовах не включається до їх складу; більш жорсткі умови нарахування амортизації міжнародними стандартами на основі лінійного методу і щорічної їх перевірки на знецінення; ліберальність національних стандартів, що полягає у застосуванні п'яти методів амортизації нематеріальних активів, які використовуються також відносно основних засобів; наявність

податкового методу нарахування амортизації нематеріальних активів, передбаченого Податковим Кодексом України.

3. Обґрунтовано рекомендації з удосконалення національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в частині нематеріальних активів: уніфікація правил бухгалтерського та податкового обліку; розширення спектру елементів нематеріальних активів, включення гудвілу до їх складу, використання методів їх юридичної ідентифікації для відображення в бухгалтерському обліку; удосконалення класифікації нематеріальних активів; вирішення проблеми нарахування амортизації нематеріальних активів з незначним строком корисного використання.

4. В умовах економіки знань зростає роль нематеріальних активів як рушійного продуктивного фактору розвитку суб'єктів господарювання. Питома вага нематеріальних активів, їх знос та ефективність використання є індикаторами рівня інноваційності і техніко-технологічного укладу підприємства і національної економіки загалом. Для зміцнення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання необхідно, щоби наріжним каменем стратегії підприємства стала фінансова інноваційна політика. Вона має бути інтегрована з обліковою політикою і результатами аудитів в частині нематеріальних активів.

Метою подальших досліджень є адаптація методик фінансової інноваційної реструктуризації до галузевих особливостей підприємства.

Література:

1. Телетов О. С. Інноватика та розвиток людства: історія та сучасність. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 4(1). С. 13–24.
2. Великий Ю. В., Ляховець О. О. Порівняльний аналіз стандартів обліку нематеріальних активів в Україні та зарубіжних країнах. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_7_4 (дата звернення: 17.06.2022).
3. Апарова О. В. Огляд світового досвіду здійснення фінансово-бюджетної політики інноваційного розвитку. *Економічний простір*. 2013. № 70. С. 120–130.
4. Маноїленко О. В., Строков Є. М. Формування методичного підходу фінансової оцінки реалізації цілей інноваційної політики підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2013. № 21. С. 135–145.
5. Поліщук І. Р., Опанасюк Н. П. Облікове забезпечення статистичного аналізу оновлення нематеріальних активів відповідно до маркетингової стратегії. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016. Вип. 2–3. С. 313–324. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2016-2-3\(35\)-313-324](https://doi.org/10.26642/pbo-2016-2-3(35)-313-324).
6. Половинчак Л. А. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку нематеріальних активів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 4. С. 140–144.
7. Гаврилівський О. С., Стащенко Ю. В. Нематеріальні активи, особливості їх обліку та аудиту. *Молодий вчений*. 2019. № 7(2). С. 324–328. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-7-71-65>.
8. Орехова А. І., Кубрак К. В. Особливості нормативного регулювання обліку та аудиту нематеріальних активів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2015. Вип. 11(2). С. 144–147.
9. Гамова О. В., Козачок І. А., Дянько Е. С. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту нематеріальних активів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

- efek_2019_1_22 (дата звернення: 17.06.2022). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.37>.
10. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99?find=1&text=%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%85#w1_1 (дата звернення: 22.06.2022).
 11. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи: Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (дата звернення: 22.06.2022).
 12. Харченко Н. В., Грушак О. О. Порівняльний аналіз стандартів бухгалтерського обліку нематеріальних активів в Україні та зарубіжних країнах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 39–42.
 13. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80#w1_37 (дата звернення: 20.06.2022).
 14. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2003_ukr_AH.pdf (дата звернення: 21.06.2022).
 15. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text> (дата звернення: 18.06.2022).
 16. Конєва А. В., Урусова З. П. Сучасні проблеми обліку і аудиту нематеріальних активів на підприємствах. *Молодий вчений*. 2020. № 6(2). С. 203–206. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-6-82-42>.
 17. Яременко Л. М., Пonomarenko Я. А. Організація і методологія бухгалтерського обліку та аудиту нематеріальних активів. *Агросвіт*. 2019. № 20. С. 76–81. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.20.76>.
 18. Сремьян О. М. Критична оцінка сучасного стану обліку і аудиту нематеріальних активів на підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 201–208. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-302-1-34>.
- References:**
1. Tielietov O. S. (2013) Innovatyka ta rozvytok liudstva: istoriia ta suchasnist [Innovation and human development: history and modernity]. *Marketing i menedzhment innovatsii*, vol. 4(1), pp. 13–24. (in Ukrainian)
 2. Velykyi Yu. V., Liakhovets O. O. (2013) Porivnialnyi analiz standartiv obliku nematerialnykh aktiviv v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh [Comparative analysis of accounting standards for intangible assets in Ukraine and foreign countries]. *Efektivna ekonomika*, vol. 7. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_7_4 (accessed 17.06.2022). (in Ukrainian)
 3. Aparova O. V. (2013) Ohliad svitovoho dosvidu zdiisnennia finansovo-biudzhetnoi polityky innovatsinoho rozvytku [An overview of the world experience of implementing the financial and budgetary policy of innovative development]. *Ekonomichnyi prostr*, vol. 70, pp. 120–130. (in Ukrainian)
 4. Manoilenko O. V., Stokov Ye. M. (2013) Formuvannia metodychnoho pidkhodu finansovoi otsinky realizatsii tsilei innovatsiinoi polityky pidpriemstva [The formation of a methodical approach to the financial assessment of the implementation of the goals of the enterprise's innovation policy]. *Visnyk Natsionalnogo tekhnichnogo universytetu «KhPI»*. Ser.: *Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva*, vol. 21, pp. 135–145. (in Ukrainian)
 5. Polishchuk I. R., Opanasiuk N. P. (2016) Oblikove zabezpechennia statystychnoho analizu novolennia nematerialnykh aktiviv vidpovidno do marketynhovoї stratehii [Accounting support for the statistical analysis of the update of intangible assets in accordance with the marketing strategy]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2-3, pp. 313–324. (in Ukrainian)
 6. Polovynchak L. A. (2017) Porivnialnyi analiz natsionalnykh ta mizhnarodnykh standartiv obliku nematerialnykh aktiviv [Comparative analysis of national and international accounting standards for intangible assets]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vol. 4, pp. 140–144. (in Ukrainian)
 7. Havrylovskiy O. S., Stashenko Yu. V. (2019) Nematerialni aktyvy, osoblyvosti yikh obliku ta audytu [Intangible assets, features of their accounting and auditing]. *Molodyi vchenyi*, vol. 7(2), pp. 324–328. (in Ukrainian)
 8. Oriekhova A. I., Kubrak K. V. (2015) Osoblyvosti normatyvnoho rehuliuвання obliku ta audytu nematerialnykh aktiviv pidpriemstva [Peculiarities of regulatory regulation of accounting and auditing of intangible assets of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, vol. 11(2), pp. 144–147. (in Ukrainian)
 9. Hamova O. V., Kozachok I. A., Danko E. S. (2019) Shliakhy vdoskonalennia obliku ta audytu nematerialnykh aktiviv na pidpriemstvi [Ways to improve accounting and auditing of intangible assets at the enterprise]. *Efektivna ekonomika*, vol. 1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_1_22 (accessed 19.06.2022). (in Ukrainian)
 10. Ministry of Finance of Ukraine (1999) Pro zatverdzhennia Natsionalnogo polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 8 «Nematerialni aktyvy» [On the approval of the National regulation (standard) of accounting 8 «Intangible assets»]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99?find=1&text=%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%85#w1_1 (accessed 22.06.2022). (in Ukrainian)
 11. International accounting standard (2012) Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 (MSBO 38). Nematerialni aktyvy [International Accounting Standard 38 (IAS 38). Intangible assets]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text (accessed 22.06.2022). (in Ukrainian)
 12. Kharchenko N. V., Hrushak O. O. (2017) Porivnialnyi analiz standartiv bukhhalterskoho obliku nematerialnykh aktiviv v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh [Comparative analysis of accounting standards of intangible assets in Ukraine and foreign countries]. *Investitsii: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 39–42. (in Ukrainian)
 13. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80#w1_37 (accessed 20.06.2022). (in Ukrainian)
 14. International accounting standard (2012) Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 3 «Obiednannia biznesu» [International Financial Reporting Standard 3 «Business Combination»]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2003_ukr_AH.pdf (accessed 21.06.2022). (in Ukrainian)
 15. Ministry of Finance of Ukraine (1999) Pro zatverdzhennia Natsionalnogo polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 19 «Obiednannia pidpriemstv» [On the approval of the National regulation (standard) of accounting 19 «Unification of enterprises»]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text> (accessed 18.06.2022). (in Ukrainian)
 16. Konieva A. V., Urusova Z. P. (2020) Suchasni problemy obliku i audytu nematerialnykh aktiviv na pidpriemstvakh [Modern problems of accounting and auditing of intangible assets at enterprises]. *Molodyi vchenyi*, vol. 6 (2), pp. 203–206. (in Ukrainian)
 17. Iaremenko L. M., Ponomarenko Ya. A. (2019) Orhanizatsiia i metodolohiia bukhhalterskoho obliku ta audytu nematerialnykh aktiviv [Organization and methodology of accounting and audit of intangible assets]. *Ahrosvit*, vol. 20, pp. 76–81. (in Ukrainian)
 18. Ieremian O. M. (2022) Krytychna otsinka suchasnogo stanu obliku i audytu nematerialnykh aktiviv na pidpriemstvakh [Critical assessment of the current state of accounting and auditing of intangible assets at enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 201–208. (in Ukrainian)

Summary. The article shows that accounting, analysis and control of intangible assets in the system of financial innovation policy of the enterprise is based on international and national standards. Their comparative assessment made it possible to identify similar and distinctive features, as well as directions for improvement of the domestic accounting and control system in relation to intangible assets. The common features of IAS 38 and NP(S)A 8 are determined by the following provisions: a similar definition of intangible assets and the construction of an accounting standard as a document in terms of the composition of intangible assets, their characteristics, identification

and recognition tools, methods of calculating depreciation; inclusion of intangible assets on the balance sheet of the enterprise at original cost. The differences between IAS 38 and NP(S)A 8 boil down to the following: different composition of intangible assets, including in the part of goodwill, which in Ukrainian conditions is not included in their composition; stricter conditions for calculating depreciation according to international standards based on the linear method and their annual check for impairment; the liberality of national standards, which consists in the application of five methods of amortization of intangible assets; availability of the tax method for calculating the amortization of intangible assets provided for by the Tax Code of Ukraine. The recommendations for improving the national provisions (standards) of accounting in the part of intangible assets are substantiated: unification of accounting and tax accounting rules; expanding the range of elements of intangible assets, including goodwill in their composition, using methods of their legal identification for reflection in accounting; improvement of the classification of intangible assets; solving the problem of amortization of intangible assets with an indefinite useful life. The stages of the audit of operations with intangible assets are substantiated, as well as the content of analytical procedures in the audit. It is proposed that the financial innovation policy, as a cornerstone of the company's strategy, should be integrated with the accounting policy and the results of audits in the part of intangible assets.

Keywords: accounting, analysis, control, intangible assets, system, financial, innovative policy, enterprise.